

Kütahya Merkez ve Emet İlçesi Geleneksel Türk Evi Tavanları

*Rahmi ARAS, **Mehmet BUDAKÇI, *Murat ERBÜYÜR
*Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü
06500 Teknikokullar, ANKARA

**Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü
81620, DÜZCE

ÖZET

Konut mimarisi bakımından Anadolu'nun ahşap bölgesi içinde kalan Kütahya ve Emet evlerinin yapı sistemi, temel üstünde tümüyle ahşap malzeme ile kurulu olduğundan ömrü fazla uzun olmamıştır. Ayrıca, yaşam biçimlerinin değişmesi yani geleneksel yaşamdan çağdaş yaşama geçiş bu evlerin kendi kaderlerine terk edilmesine sebep olmuştur. Bazı evlerin çatılarının bozulması, tavanlarının da deforme olmasına neden olmuş çözüm olarak da tavan ve çatılarının tümüyle yıkılıp yenisinin yapılması uygun görülmüştür. Bu çalışmada, geleneksel Kütahya ve Emet evlerinin tavanları incelenmiştir. Geleneksel ahşap tavanların göbek, köşe ve estetik bakımdan öne çıkmış kısımlarının incelenmesine önem verilmiştir. Buna göre; tavanların genel yapım ve süsleme teknikleri, ölçüleri, üst yüzey işlemleri, arasında benzerlik ve farklılıkların olduğu gözlenmiştir. Tavan yapımında kullanılan ağaç malzemenin kara ve sarı çam olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kütahya evleri, Emet evleri, tavanlar, süsleme, göbek

The Ceiling of the Traditional Turkish Houses in Kütahya and Emet

ABSTRACT

In respect of residence architecture, since the construction system of the houses in Kütahya and Emet, which were in Anatolia's region of wooden, was entirely founded by using wooden materials on foundation, these houses had not existed long enough. Furthermore, changes in life styles, in other words transition from a traditional life to a modern life, had caused to leave these houses with their own fates. The deterioration of the roofs of some houses had also caused the deformation of their ceilings and in the result it was thought suitable to demolish the roofs and ceilings entirely and renew them. In this study, the ceilings of the traditional houses in Kütahya and Emet were examined, among the ceilings of the room and hall. A great importance was given to examine the parts of traditional wooden ceilings which were caught the eye in respect of centre, corner and aesthetics. From this point of view; it was observed that there were similarities and differences among common production and decoration techniques, dimensions, upper surface procedures of the ceilings. It was determined that the wooden material which was used in producing the ceiling was black and yellow pine.

Key Words: The houses in Kütahya, the houses in Emet, ceilings, decoration, centre

1. GİRİŞ

Yapıların en yaygın olanı evdir. Aile bireylerinin beslenme, dinlenme, yaşama ihtiyaçlarının yanı sıra ailenin toplumsal, ekonomik, fizyolojik ve estetik gereksinmelerini karşılamakta ev daima önemli bir role sahip olmuştur (1). İnsanoğlu yüzyıllardan beri sürekli yaşadığı fiziksel çevreyi değiştirmekte, evini de kendisinin ekonomik imkanlarına göre bulunduğu çevreye ve kültür ortamına uydurmaya çalışmaktadır.

Geleneksel Türk evi, geniş aile yaşantısına göre yıllarca gelişerek evi oluşturan birimlerde adeta standartlaşma özelliği göstermiştir. Aile yapısının küçülmesi ile geleneksel evler çağdaş Türk ailesine büyük gelmeye başlamıştır. Plan şemaları itibarıyla bölünmeye müsait olmayan Türk evi birkaç odası dışında kullanılamaz

hale gelmiştir. Geleneksel Türk evi kullanıcısı olan insana ve çevreye karşı saygısıyla günümüz toplumunun kalbinde hala yaşamakla birlikte, ayakta kalan örnekleri her geçen gün birer ikişer yok olup gitmektedir. Soruma amaçlı yasalarla verilen uğraşlarda bu olumsuz sonuca engel olamamaktadır. Sımsıcak izlerini kalbinde taşıyan halkımızda bu acı sona ilgisiz kalmaktadır (2).

1950'li yıllarda tamamıyla Türk şehri karakterini taşıyan birçok yerleşim yerinde bugün bir Türk evine değil, küçük bir Türk eserine bile rastlamak olanaksız hale gelmiştir. Türkiye sınırları içinde (Anadolu'da), eskiden kalma Türk evleri azalmaktadır. Bunlardan çok azı bir veya iki yüzyıldan daha yaşlıdır. Eski evler gün geçtikçe yıkılıp, yerlerine tamamıyla yabancı evler yapılmaktadır. Yangınlar, türlü felaket ve savaşlar eski şehirlerimizi tanınamayacak hale getirmiştir. Kurtuluş sa-

vaşı dönemi yıllarında en güzel Türk şehirleri tamamıyla yanmış ve bu arada sayısız Türk evleri yok olmuştur. Bugün içinde oturulan evler, artık Türk evi niteliğini taşımamaktadır. (3).

Anadolu'daki Türk evinde ve odalarında, tavanlar en önemli çevre öğelerinden birisidir. Türk evinde ve odasının kuruluşunda tavanlar üzerine gösterilen aşırı ilgiyi Türklerin ev içini sevdiklerine, yapıların dışındaki sadeliğe karşılık içeride özen görmek istediklerine bağlayan görüşler vardır (4).

Türk sanatkarları iç mimarimizde önemli bir yeri olan tavanları, daima bulunduğu yerin duvar tezyinatı, pencereleri ve ocağı ile uyumlu, binanın karakterine uygun bir tarzda yapmışlardır. Tavanlar buldukları yerin, oda ve sofaların önem derecesine göre itinalı şekiller almışlardır (5). Evlerin tezyinatında, dini binaların tezyinatında olduğu gibi ciddi motiflerden ziyade samimi, neşe ve ferahlık verici motifler uygulanmıştır. Bu tezyinat en fazla tavanlarda, kapılarda, yüklük ve dolaplarda, ocakların alçı yaşmaklarında görülmektedir (6).

Konu ile ilgili yapılmış olan literatür araştırmasında; Hacıbalıoğlu (2), Türk odasının kare veya kareye yakın dörtgenlerden oluştuğunu, tavanında aynı geometriyi koruduğunu, sekili odalarda seki altının tavanının düşürülerek mekan boyutu ile orantılı bir yükseklik meydana getirildiğini, geçiş alanı tavanlarının daha az önemli olduğu için daha az özenli düzenlendiğini, seki üstünün ise asıl yaşama alanı olduğu için daha özenli düzenlendiği ve tavan süslemelerinin çeşitliliğine değinmiştir.

Tomsu (6), Bursa Evleri ile ilgili çalışmasında evlerde tezyinatın en çok tavanlarda uygulandığını ve Türk evlerinde tavanların genellikle ahşap olarak inşa edildiğini belirtmiştir. Zengin tavanları iki kısma ayırmış, birincisinde süslemenin tavanın ortasından duvarlara doğru geliştiğini, bu takdirde tavanın merkezi kısmının büyük bir rozetle doldurulduğunu savunmuştur. İkinci şekilde bütün tavanın yüzeyinin bir kafes şeklinde kaplandığını belirtmiştir.

Eser (7), Kütahya Evleri ile ilgili çalışmasında, tarihe mal olmuş eserlerin incelenmesinin önemi üzerinde durmuş, eski evlerin bir topluluğun hayatını aksettirdiğini ve Kütahya evlerinin sivil mimarimiz için kıymetine değinmiştir. Çalışmasında 9 adet Kütahya evini mimari bakımdan incelemiş, önemli olan ince yapı elemanlarının dolayısıyla tavanlarında çizimlerini yapmıştır. Tavanların yapıdaki önemi, tavan süslemeleriyle diğer yapı elemanlarının uyumlu olması gerektiği, tavan işçiliğinin, süslemelerinin devirlere göre değiştiği ve tavanların konstrüksiyon şekilleri üzerinde durmuştur.

Günay (8), Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu isimli kitabında, tavanların tasarımla doğrudan ilişkili olduğunu, hacimde yapılan değişikliklerin tavanında da tekrarlandığını oda girişi tavanlarının, oda ta-

vanından alçak ve ayrılabildiğini, sofa tavanlarının daha alçak ve sade olduğunu, bazı oda ve sofalarda tekne tavan uygulamalarına rastlandığını, tavanların işlevden öteye bir bezeme öğesi olduğunu, en sade tavan biçiminin tahta aralarının pasalarla örtülmesiyle elde edildiğini ve değişik yönlerde çita çakılmasıyla pek çok geometrik biçimin elde edildiğini ileri sürmüştür.

Çakıroğlu (9), Kayseri Evleri ile ilgili çalışmasında 9 adet ev incelemiş ve tavanlar konusuna da değinmiştir. Tavan kaplamasında kullanılan çitaların ahşap oymalı olduğunu ve bazı evlerin tavan süslemesinin kaplama tahtası üzerine konulan ahşap yaprakçıkların sıralanması ile elde edildiğini belirtmiştir. Bazılarının ise kaplama tahtasının ince çitalarla, basit fakat güzel nispetlerde bölünmesinden elde edildiğini açıklamıştır.

Ünver (10), Edirne Evleri isimli çalışmasında Edirne'de ilk zamanlardan itibaren tavanların tahtadan yapıldığını ve en çok 3 cm. kalınlığındaki tahtadan çubuklar, dört köşe eşkenar dörtgene benzer şekillere bölünerek süslenmiş ve kenarlarına kenarsuyu pervaz gibi adlar alan kenarlıkların yapıldığını belirtmiştir. Bu süslemelerin saraylarda, konaklarda ve zenginlerin evlerinde altınlanmış olduğunu yazmıştır.

Tosun (11), Kula Evleri isimli çalışmasında tavanın, yapı elemanı olarak bilhassa eski Türk evlerinde ön planda geldiğini ve Kula'da tavanların iki tip olduğunu bunların tek ve çift kaplamalı tavanlar olduğunu belirtmiştir.

İmamoğlu (12), Geleneksel Kayseri Evleri ile ilgili çalışmasında Kayseri ile ilgili kısa açıklamalarda bulunmuş mahalle ve evler hakkında bilgi vermiştir. Daha sonra iç mekan ve odalar, mimari elemanlar, genel olarak evlerin sunduğu duyum, duygu ve psikoloji bazı boyut zenginliklerine değinilmiştir. Ayrıca çoğu geçen yüzyılda yapılmış dokuz ev ayrıntılı olarak incelenmiştir. Oda tavanları da dikkatle ele alınmış tavanların, malzeme ve renklerin katkılarıyla dekoratif bir yüzey oluşturduğunu belirtmiştir.

Berk (13) Konya Evleri isimli çalışmasında, Konya'nın Anadolu tarihindeki önemini açıklayarak, çeşitli devirlerin önemli merkezlerinden biri olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca duvarlarına önem verilmiş olan Konya odaları tavanlarının sade olduğunu belirtmiştir.

Sakaoğlu (14), Divriği'de Ev Mimarisi isimli çalışmasında Divriği eski evlerinin tavan biçiminin kır-langıçlı denilen ters tavan olduğunu belirtmiştir. Divriği tavanlarını; kır-langıçlı, düz ve nakışlı olmak üzere üç kısma ayırmıştır. Tavanların ahşap malzemesinin kavak ağacından olduğunu, uygulanan motiflerin zenginliğini ve tavan yapımında ince, dört köşe başsız çiviler kullanıldığını belirtmiştir.

Bütün Türkler gibi Kütahya'lılar da en büyük sadeti evlerinde aradıklarından dışa karşı bütün gösterişten kaçınmışlar, evin iç mimarisine önem vermişler ve

son derece zenginleştirmeye gayret etmişlerdir. Eski Kütahya evlerinde geometrik süsleme tarzı daha çok dülgerlik, marangozluk tekniğine dahil sanatların işi olarak kendini gösterdiği halde, boyalı nakışlarda bitki esaslı (çiçekler, yapraklar ve dallar) motiflerin yer aldığı belirtilmektedir. Evlerin süslemelerinde, dini binaların süslemelerinde olduğu gibi ciddi motiflerden çok samimi, neşe ve mutluluk verici motifler tercih edilmiştir. Seditlerin çok alçak olması dolayısıyla yere yakın oturmak mecburiyetinde kalındığından tavanlar odanın en çok görülen kısmını oluşturmuşlardır. Bu yüzden evlerde süsleme bakımından en çok tavanlara önem verilmiştir. (7). Bu perspektiften hareketle çalışmanın amacı, Kütahya merkez ve Emet ilçesinde bulunan geleneksel Türk evlerinin tavanlarını biçim ve süsleme bakımından inceleyerek karşılaştırmalarını yapmak, yeni nesillere aktarılacak üzere belgelemektir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

İncelemeye alınan evlerin genel durumlarını ve tavanların ayrıntılı bilgileri, hazırlanan anket çalışması ile kayıt edilerek tablo haline getirilip irdelenmiştir. Anket çalışması evin beyi veya hanımı ile yapılmış olup, gerekli ölçüler metre ile tavan ve diğer yapı elemanları üzerinden alınarak ankete eklenmiştir. Geleneksel ahşap tavanların göbek, köşe ve estetik bakımdan öne çıkmış kısımlarının incelenmesine önem verilmiştir.

Araştırmada grupların seçimi, araştırmanın amaçları doğrultusunda 21 eski Kütahya evinden, 31 adet tavan seçilmiş, 10 Emet evinden, 14 adet tavan seçilmiştir. Toplam 31 ev ve 45 tavan üzerinde araştırma yürütülmüştür.

3. BULGULAR

Araştırma sınırları içinde ele alınan geleneksel Türk evlerinin mekana göre tavanın türü ve konumu Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Mekana göre tavanın türü ve konumu

Bölgeler	Mekana göre incelenen tavan türü						Tavanın bulunduğu konum					
	Kütahya			Emet			Kütahya			Emet		
Mekan	Sofa	Baş oda	Diğer odalar	Sofa	Baş oda	Diğer odalar	2.kat	1.kat	Zemin kat	2.kat	1.kat	Zemin kat
Adet	0	9	22	0	4	10	25	6	0	11	3	0
%	0	29	71	0	28,6	41,4	80,5	19,5	0	78,5	21,5	0

Buna göre, geleneksel Kütahya evlerinin % 29’nu baş oda tavanı, % 71’ni diğer odaların tavanı, Emet evlerinin % 28,6’sını baş oda tavanı, % 41,4’ünü diğer odaların tavanı oluşturmaktadır. Evlerin sofa tavanlarının süslemeleri sade olduğu için araştırma kapsamında incelemeye alınmamıştır. Ayrıca, zemin kat

tavanları da sadece tavan kırışlemesinden ya da düz tavan kaplamasından oluştuğu için çalışmaya katılmamıştır. İncelenen Kütahya evi tavanlarının % 80,5’i ikinci katta, % 19,5’i birinci kattadır. İncelenen Emet evi tavanlarının % 78,5’i ikinci katta, % 21,5’i birinci kattadır.

Tablo 2’de tavanların alan ortalamaları ile ilgili veriler sunulmuştur.

Tablo 2. Tavanların alan ortalamaları

Bölgeler	Alan ortalamaları		
	Kütahya	Emet	Genel ortalama
m ²	18,44	12,35	15,4

İncelenen Kütahya tavanlarının alan ortalaması 18,44 m², Emet tavanlarının alan ortalaması 12,35 m², iki bölgenin ortalaması ise 15,4 m²’dir. Tablo 3 araştırma kapsamındaki tavanların yükseklik ortalamalarını göstermektedir.

Tablo 3. Tavanların yükseklik ortalamaları

Bölgeler	Yükseklik ortalamaları		
	Kütahya	Emet	Genel ortalama
cm	292,32	278,78	285,5

İncelenen Kütahya evlerinin tavan yükseklikleri ölçülüp aritmetik ortalamaları bulunmuş ve 292,32 cm olduğu tespit edilmiştir. Emet evlerinde ise tavan yüksekliklerinin ortalaması 278,78 cm’dir. Her iki bölge evlerinin tavan yükseklik ortalaması 285,5 cm bulunmuştur. Buna göre Geleneksel Türk Evlerinin tavan yükseklikleri, günümüzdeki evlerin tavan yüksekliklerinden oldukça fazladır. Günümüzde gerek çok katlı binaların inşa edilmesi ve gerekse çekirdek aile yaşamının yaygınlaşması yapı ebatlarının küçülmesine sebep olmuştur. Araştırmada Emet evlerinin tavan yüksekliklerinin günümüz yapılarına benzediği görülmüştür. Bunun

sebebinin Yunan İşgali sırasında Emet evlerinin büyük çoğunluğunun kullanılmaz hale geldiği, incelenen evlerin de 1923 ve daha sonra yapıldıkları için kısmen günümüz evleriyle benzerlik gösterdiği şeklinde açıklanabilir.

Araştırma kapsamındaki tavanların koruma durumu ve mimari ile uyumu Tablo 4'te verilmiştir.

Araştırma kapsamındaki Kütahya evlerinin %

Tablo 4. Tavanların koruma durumu ve mimari ile uyumu

Bölgeler	Tavanların koruma durumu						Mimari ile uyum					
	Kütahya			Emet			Kütahya			Emet		
Seçenek	İyi	Orta	Kötü	İyi	Orta	Kötü	İyi	Orta	Kötü	İyi	Orta	Kötü
Adet	5	26	0	0	14	0	9	22	0	4	10	0
%	16,1	83,9	0	0	100	0	29,2	70,8	0	28,5	71,5	0

Buna göre, Kütahya evleri tavanlarının koruma durumu, Emet'e göre daha iyi, mimari ile uyum arasında fazla fark yoktur. Araştırma kapsamındaki tavanlara uygulanan üstyüzey gereci hakkındaki veriler Tablo 5'te sunulmuştur.

80,6'sı, Emet evlerinin % 78,5'inde tavanın merkezinde bir süsleme unsurunun yani tavan göbeği uygulamasının olduğu görülmüştür. Kütahya'ya özgü çini işlemciliğinin tavanlara yansması ve tavanın merkezinde kullanılıp öne çıkarılması, ev içi dekorasyona verilen

Tablo 5. Tavanlara uygulanan üstyüzey gereci

Bölgeler	Uygulanan Üstyüzey gereci					
	Kütahya			Emet		
Seçenek	Yok	Yağlı boya	Vernik	Yok	Yağlı boya	Vernik
Adet	14	11	6	11	3	0
%	45,15	35,5	19,35	78,5	21,5	0

Kütahya evlerinin % 45,15'inde, Emet evlerinin % 78,5'inde tavan kaplamasına üstyüzey işlemi uygulanmayıp doğal haliyle bırakılmıştır. Bu tavanların zaman ilerledikçe dış etkenlerin etkisi ile renklerinin kararır ve koyulaşma gösterdiği tespit edilmiştir. Tablo 6'da tavanların yapım teknikleri ve kenar süslemeleri verilmiştir.

önemi kanıtlamaktadır. Kütahya evlerinin tavan göbeklerinin % 28'inde çini uygulamasına rağmen, Emet evlerinde hiç uygulanmaması gözden kaçmamıştır. Buna karşın Emet'te tavan merkezinde, aydınlatma elemanının kablolarının geldiği kısma çapı 20 cm küçük göbeklerin uygulandığı ve çitalı süslemelerin fazlaca olduğu tespit edilmiştir. Bu basit

Tablo 6. Tavanların yapım teknikleri ve kenar süslemeleri

Bölgeler	Tavanların yapım teknikleri				Köşe kenar süslemesi			
	Kütahya		Emet		Kütahya		Emet	
Seçenekler	Düz	Tekne	Düz	Tekne	Uyg	Uym	Uyg	Uym
Adet	26	5	13	1	10	21	3	11
%	83,85	16,15	92,8	7,2	32,3	67,7	21,5	78,5

Tablo sonucuna göre, Kütahya evlerinin % 16,5'inde, Emet evlerinin % 7,2'sinde tekne tavan uygulanmıştır. Köşe kenar süslemeleri geleneksel Türk evlerinde de olduğu gibi Kütahya ve Emet'te de uygulanan bir yöntemdir. İncelenen Kütahya tavanlarının % 32,3'ünde Emet evlerinin ise % 21,5'inde bu yöntemin uygulandığı belirlenmiştir. Tablo 7'de incelenen tavan göbekleri ve özellikleri gösterilmektedir.

bir yapım tekniği olmasına rağmen, zengin görünümünün sağlandığı bir uygulamadır. Bu yapım tekniğine işgalden kurtulmuş ve fazlaca zarara uğramış olan insanların uygulattığı pratik ve ucuz bir yöntemdir. Bu yöntem Kütahya evlerinin % 6,5'inde, Emet evlerinin % 50'sinde belirlenmiştir. Tablo 8'de Göbek uygulanan tavanların geometrik şekilleri verilmiştir.

Tablo 7. Tavan göbekleri ve özellikleri

Bölgeler	Tavan göbeği				Göbekte kullanılan malzeme				Aydınlatma elemanı için yapılmış küçük göbek			
	Kütahya		Emet		Kütahya		Emet		Kütahya		Emet	
Seçenek	Uyg	Uym	Uyg	Uym	Ahşap	Çini	Ahşap	Çini	Uyg	Uym	Uyg	Uym
Adet	25	6	11	3	18	7	11	0	2	29	7	7
%	80,6	19,4	78,5	21,5	72	28	100	0	6,5	93,5	50	50

Uyg: Uygulanan Uym: Uygulanmayan

killerin birçoğu görülmektedir. Uygulanan geometrik süslemelerin sürekliliği, akıcılığı ve bakış açısına göre

Tablo 8. Göbek uygulanan tavanların geometrik şekilleri

Bölgeler	Kütahya							Emet						
	Altgen	Yediggen	Sekizgen	Dokuzgen	Ongen	Dairesel	Profilli masif birleştirme	Altgen	Yediggen	Sekizgen	Dokuzgen	Ongen	Dairesel	Profilli masif birleştirme
Adet	3	0	17	0	0	3	2	2	1	1	1	1	3	2
%	12	0	68	0	0	12	8	18,2	9,1	9,1	9,1	9,1	27,2	18,2

İncelenen Kütahya evlerinde % 68'lik oranla sekizgen tavan göbeğinin uygulandığı, Emet'te ise % 27,2'lik oranla dairesele göbek uygulandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çeşitli profiller verilmiş masif malzemeler gönye burun olarak birleştirilip değişik geometrik şekiller de elde edilmiştir. Bu uygulamanın Kütahya'da % 8, Emet'te ise % 18,2 oranında olduğu tespit edilmiştir. Tablo 9'da araştırma kapsamındaki tavanlarda uygulanan bazı motifler verilmiştir.

farklı geometrik şekillerin görülmesi bu işi yapan ustaların matematik bilgilerine hayranlık uyandırmaktadır. Bu durum tasarım ve estetikte matematiğin önemini açıkla-maktadır.

Araştırmada, tavan süslemelerinin evin sahibine göre de farklılıklar arz ettiği tespit edilmiştir. Zengin, yönetici veya üst makam sahiplerinin evlerinin tavan süslemeleri, diğer kişilerin evlerinin tavan süslemelerinden daha kaliteli ve estetik olduğu söylenebilir. Ay-

Tablo 9. Tavanlarda uygulanan bazı motifler

Motifler	Başak motifi				Zikzak süsleme			
	Kütahya		Emet		Kütahya		Emet	
Seçenek	Uyg	Uym	Uyg	Uym	Uyg	Uym	Uyg	Uym
Adet	2	29	7	7	4	27	0	14
%	6,5	93,5	50	50	13	87	0	100

Uyg: Uygulanan Uym: Uygulanmayan

Kütahya'da incelenen tavanların % 6,5'inde, Emet'te incelenen tavanların % 50'sinde başak motifinin kullanıldığı görülmüştür. Bir diğer süsleme çeşidi olan zikzak süsleme ise Kütahya'da %13 oranında uygulanmasına rağmen, Emet'te hiç uygulanmamıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Geleneksel Türk evlerinin vazgeçilmez unsurlarından birisi olan tavanlar, bölgelere göre değişik özellikler gösterse de estetik kaygı ön plandadır. Kısaca özetlenecek olursa, araştırma kapsamında incelenen tavanların tümü ahşaptır ve her birinde estetik görünüm mümkün olabildiği ölçüde arttırılmaya çalışılmıştır. Tavanlarda kullanılan malzeme sade olsa da, işçilikler son derece mükemmeldir. Tavan göbekleri başta olmak üzere, uygulanan süslemelerin bir çoğunda belki de haftalarca süren el emeği ve göz nuru tespit edilmiştir. Bu da literatür bilgileriyle uyşmaktadır.

Tavanlarda bitkisel süsleme olarak başak motifi, geometrik süslemelerde ise zikzak süsleme öne çıkmıştır. Tavan göbeklerine ise beşgen, altıgen, sekizgen, daire gibi geometrik şekiller verilmiş, içleri de eşit ve homojen olarak dekore edilmiştir. Profilli çıtalarla çeşitli yön, eğim ve mesafe uygulanarak oluşturulmuş tavan kaplamalarına dikkatli bakıldığında geometrik şe-

rica, mesleği dülgerlik olan kimselerin evlerinin de tezyinatın daha zengin olduğu belirlenmiştir.

Kütahya evlerinin bazılarının tavan süslemesinde çini kullanımı söz konusudur. Geçmişten günümüze kadar Kütahya'da çini işlemeciliğinin yaygın olarak sürdüğünü bilmekteyiz. Çinilere tavan tezyinatında yer verilmesi hatta ahşapla birlikte kullanılması tasarımda düşünce zenginliğinin bir göstergesidir.

İncelenen evlerin bir çoğunun tavanında üst yüzey işlemi uygulanmayıp doğal haliyle bırakılmıştır. Bu durum, zamanla tavan kaplamasının renginin kararmasına, koyulaşmasına sebep olmuştur. Ayrıca, bazı tavanlar da gelişi güzel örtücü boyalarla boyandığından estetik değerlerini kaybetmişlerdir.

Çalışmanın en önemli sonucu, geleneksel evlerin büyük bir hızla yok olmaya yüz tutmasıdır. İçerisinde oturan evler bir nebze iyi olsa da, içerisnde oturulmayan evlerin durumu içler acısıdır. Korumasız olan bu evlerin kapılarının, tavan göbek ve süslemelerinin her geçen gün büyük bir hızla yok olması üzücü bir durumdur. Kütahya'da incelenen evlerin üç tanesi restore edilmiştir ve evlerin büyük bir çoğunluğu sit alanı içerisinde bulunmaktadır. Koruma altında olan bu evlerin yıkılmasına izin verilmese de zarar görmesini engelleyen tedbirler bulunmamaktadır.

Bu bağlamda, geçmişten devralıp, kendimizden de bir şeyler katıp geleceğe devretmemiz gereken tüm kültür hazinelerimizi önemsemeli ve toplumunda bilinçlenmesine yardımcı olmalıyız. Sadece tavanların değil, tüm geleneksel evlerin mimari özelliklerinin tespit edilip, yeni nesillere aktarılmak üzere belgelendirilmesi kaçınılmaz bir durumdur. Geleneksel evlerin tavan yapım tekniği ve tezyinatının özellikleri doğrultusunda günümüz evlerinde de bu biçim ve çizgilerin yakalanması, uygulanması veya uygulatılması sağlanmalıdır.

5. KAYNAKLAR

1. Işık, Z., Geleneksel ve Günümüz Konutlarının İç Mekan Analizi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1992.
2. Hacıbaloglu, M., Geleneksel Türk Evi ve Çağımıza Ulaşamamasının Nedenleri, Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1989.
3. Eldem, S.H., Türk Evi Plan Tipleri, İ.T.Ü. yayınları, İstanbul, 1955.
4. Küçükerman, Ö., Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Apa Ofset Basımevi, İstanbul, 1996.
5. Kömürçüoğlu, E., Ankara Evleri, Doçentlik Çalışması, İstanbul Matbaacılık, İstanbul, 1950.
6. Tomsu, L., Bursa Evleri, İstanbul Matbaası, 1950.
7. Eser, L., Kütahya Evleri, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 1955.
8. Günay, R., Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.
9. Çakıroğlu, N., Kayseri Evleri, İ.T.Ü. Pulhan Matbaası, İstanbul, 1952.
10. Ünver, A.,S., Dr. Rıfat Osman'a Göre Edirne Evleri, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 1976.
11. Tosun, Y., Kula Evleri, Ticaret Matbaacılık T.A.Ş., 26. İzmir, 1969.
12. İmamoğlu, V., Geleneksel Kayseri Evleri, Türkiye Halk Bankası Kültür Hizmetleri, Laga Basım ve Yayın, Ankara, 1992.
13. Berk, C., Konya Evleri, İstanbul matbaası, Doçentlik çalışması, İstanbul, 1951.
14. Sakaoğlu, N., Divriği'de Ev Mimarisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1978.